DE TOERAKO'S

DOOR

H. SCHLEGEL

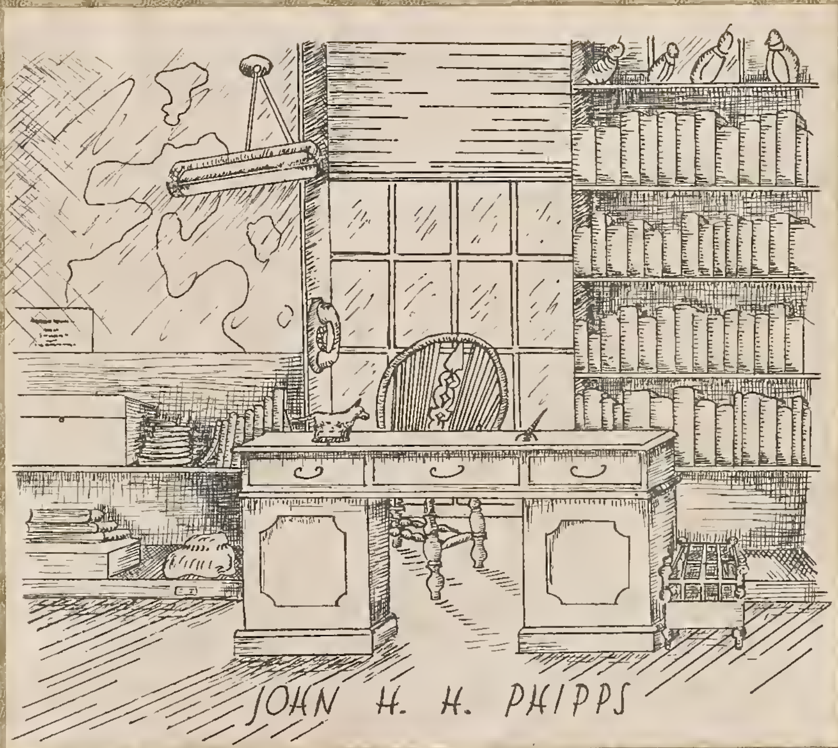
EN

G.F. WESTERMAN

NATURA ARTIS MAGISTRA

AMSTERDAM

1860

JOHN H. H. PHIPPS

DE TOERAKO'S

AFGEBEELD EN BESCHREVEN

DOOR

H. SCHLEGEL,

ONDER MEDEWERKING

VAN

G. F. WESTERMAN.

OPGEDRAGEN AAN

Z. M. den Koning.

Uitgegeven door

HET KONINKLIJK ZOÖLOGISCH GENOOTSCHAP

NATURA ARTIS MAGISTRA.

AMSTERDAM.

1860.

DE TOERAKO'S

AFGEBEELD EN BESCHREVEN

DOOR

H. SCHLEGEL,

ONDER MEDEWERKING

VAN

G. F. WESTERMAN.

OPGEDRAGEN AAN

Z. M. den Koning.

Uitgegeven door

HET KONINKLIJK ZOÖLOGISCH GENOOTSCHAP

NATURA ARTIS MAGISTRA.

AMSTERDAM.

1860.

AAN ZIJNE MAJESTEIT

DEN KONING,

Beschermheer van het Genootschap,

WORDT DIT WERK MET EERBIED OPGEDRAGEN

DOOR

Bestuurders van het KONINKLIJK ZOÖLOGISCH GENOOTSCHAP
NATURA ARTIS MAGISTRA.

F. C. ZILLESEN, *President.*

L. G. VAN HOORN, *Secretaris.*

INLEIDING.

»Het Koninklijk Zoölogisch Genootschap, den 1sten Mei 1838 gesticht, is aan de verspreiding van de kennis der Natuurlijke Geschiedenis in het algemeen en der Dierkunde in het bijzonder gewijd. Eene uitgebreide Diergaarde, een zoo veel mogelijk volledig Museum, eene Bibliotheek en de uitgaaf van geschriften, worden aan de bereiking van dit oogmerk dienstbaar gemaakt."— Deze woorden, aan het hoofd der Statuten van het Genootschap geplaatst, kunnen ook als aanhef onzer korte inleiding dienen. Dat Bestuurderen, getrouw aan dit programma, en zonder voorliefde voor de eene of andere tak der genoemde wetenschap, hunne zorgen gelijkmatig verdeelen, getuigen de verzamelingen van het Genootschap, en vooral de Bijdragen tot de Dierkunde, waarvan de achtste aflevering onlangs aan de boekerijen der voornaamste natuurkundige vereenigingen en vele geleerden werd toegezonden.

Er bleef echter voor het Genootschap een wensch onvervuld en wel het bezit van een werk, dat, gering in omvang, doch grootsch in uitvoering en een afgesloten geheel vormende, geschikt was, om als blijk van hulde te worden aangeboden aan hen, die zich in bijzondere mate verdienstelijk hebben gemaakt jegens het Genootschap en de wetenschap. Om dit doel te bereiken, viel de keuze op de beschrijving der verschillende soorten van Toerako's met afbeeldingen in levensgrootte, waardoor tevens het formaat van dit werk bepaald werd. De tekst is zoo veel mogelijk aan het geheel geëvenredigd.

Behalve de voorwerpen, welke in de Diergaarde en het Museum aangetroffen worden, leverde het Rijks Museum van Natuurlijke Historie, de voornaamste bouwstoffen tot deze onderneming. De zamenstellers vonden bij het volvoeren hunner taak gereede ondersteuning in de welwillenheid van den Graaf B. Dubus de Ghisigny te Brussel, en van de Heeren E. Rüppell te Frankfort, Hartlaub te Bremen, J. Verreaux te Parijs en Wolf te Londen. De afbeeldingen zijn allen naar de natuur en voor zoo verre dit mogelijk was, naar het leven genomen. Het bijwerk is ontleend uit reisbeschrijvingen, de voorgestelde gewassen aan de Flora der gewesten door deze, even zonderlinge als prachtige, vogels bewoond.

Zooveel tot opheldering der geschiedenis van dit werk; het overige dient als inleiding tot de bijzondere beschouwing der soorten.

De Toerako's sluiten zich het natuurlijkst aan de Koekoekvogels aan, terwijl de door hun maaksel en geheel wezen nog meer zonderlinge Muisvogels, het geslacht Colius uitmakende, wederom de Toerako's naderen. Men kan derhalve al deze vogels beschouwen als behoorende tot de groote afdeeling der Klimvogels. Even als de Muisvogels, vormen de Toerako's een geheel op zich zelf staand geslacht, en even als deze schijnen zij uitsluitend tot Afrika beperkt te zijn.

Deze vogels hebben vooral daardoor de aandacht der natuurkundigen getrokken, dat zij hunnen buitenteen met evenveel gemak naar voren als naar achteren kunnen rigten, hetzij te gelijker tijd aan beide pooten, hetzij afwisselend: een verschijnsel, dat men intusschen ook bij de jonge koekoeken waarneemt, en dat een geheel ondergeschikt kenmerk oplevert.

De Toerako's zijn vogels van middelbare of zelfs tamelijk aanzienlijke grootte. Hun staart evenaart meestal de vleugels in lengte: hij is uit tien pennen zamengesteld, breed en aan het einde steeds afgerond. De vleugels zijn van middelmatige lengte, breed en afgerond: er zijn tien groote slagpennen aanwezig, die tot de vierde in lengte toenemen, terwijl de volgende wederom allengskens korter worden. De vederen van den bovenkop zijn bij de meeste soorten min of meer verlengd en vormen eene grootere of kleinere kuif. De bek is meestal kort, en evenaart nooit den kop in lengte: hij is zijdelings, somwijlen zeer sterk, zamengedrukt; dikwijls aanzienlijk hoog, langs den bovenkant afgerond of min of meer scherp uitloopende, en zijne zijranden zijn niet zelden van inkervingen voorzien, die echter als wisselvallig dienen beschouwd te worden. De bovensnavel is aan den bovenrand steeds min of meer gekromd. De voetwortel is nagenoeg even lang als de middelteen, tamelijk krachtig en op zijnen voorkant met eene rij van groote schilden bekleed. Er zijn steeds vier teenen aanwezig: zij zijn krachtig, op de bovenzijde met schilden bedekt, en met kromme, zamengedrukte nagels gewapend. De buitenteen kan, volgens de omstandigheden en den aard van den grond of de voorwerpen, waarop de vogels zich zetten, willekeurig naar voren en naar achteren gekeerd worden. De naakte huid der oogleden is bij velen gekorreld, en deze korrels zijn als parelen op eene of twee rijen verdeeld, of zelfs puntig verlengd. De tong loopt in eene afgeplatte, hoornachtige punt uit, wier zijranden zich somtijds in eenige draden oplossen, hetgeen aan de tong der Toekan's doet denken.

De vederen van vele soorten prijken met zeer fraaije kleuren, en de slagpennen zijn bij verreweg de meeste dezer soorten van breede, overlangsche, fraai purper-carmijn-roode banden voorzien. De heeren J. en E. Verreaux hebben ten opzigte van deze kleur een hoogst zonderling verschijnsel opgemerkt en in de volgende bewoordingen medegedeeld: »Les douze ou quatorze pennes, qui sont d'un si beau pourpre violâtre, perdent cette couleur chez les individus vivants, lorsqu'elles ont été mouillées par la pluie: si, dans cet état, on vient à les toucher ou à les frotter avec les doigts, ceux-ci se trouvent aussitôt rougis par la couleur pourprée qui a déteint sur eux; et en séchant, ces mêmes plumes reprennent leur éclat primitif. Sur la dépouille de l'oiseau, aucun effet semblable ne se produit;" zie Chenu, *Encyclopédie*, *Oiseaux*, *deel* 2, *bldz.* 55. Wij hebben dit merkwaardig verschijnsel door proeven bevestigd, en daarenboven een ander even zonderling verschijnsel bij den dood van een voorwerp van Musophaga persa waargenomen. Dit voorwerp leed aan stuipen, en werd daarom, van tijd tot tijd, met water besproeid. Intusschen overleed het ten gevolge van eenen vernieuwden aanval, terwijl het op de eene zijde van het ligchaam, op den door het water vochtigen grond, bleef liggen. Het bleek nu, dat het rood van den bovenliggenden vleugel, die nog bij het leven van den vogel opgedroogd was, zich vertoonde als bij het leven, terwijl het rood van den onderliggenden vleugel, die tot na den dood van den vogel op den natten grond was blijven liggen, niet teruggekeerd, maar in een zwartblaauw veranderd was, volmaakt gelijk aan dat, hetwelk de

overige gedeelten van de vleugels bedekt. Eene diergelijke kleurverandering van het rood der vleugels neemt men voor het overige niet zelden waar bij voorwerpen, welke in de gevangenschap leven, en dit was onder anderen ook het geval met het van St. Helena naar Londen overgebragt voorwerp van Musophaga Rossae, bij hetwelk de ongelijkheid der roode banden op beide vleugels dadelijk aanwijst, dat zij niet natuurlijk is; want deze banden zijn bij alle soorten op eene en dezelfde wijze en zeer gelijkmatig verdeeld. Overigens blijft voornoemde roode kleur bij doode voorwerpen, bij het behandelen met water, op welke wijze het ook geschiede, onveranderlijk en verdwijnt slechts dan, om echter niet meer terug te keeren, wanneer men ze met bijtende middelen, zoo als b. v. sterke zeep, behandelt. Deze zonderlinge verschijnselen verdienen door latere onderzoekingen opgehelderd te worden, daar zij ten volle de aandacht van de Physiologen en Chemisten verdienen.

Er bestaat bij de Toerako's geen verschil van kleur tusschen beide seksen, en hunne kleuren ondergaan ook weinig verandering volgens den leeftijd en nog minder volgens het jaargetijde. Bij de jongen zijn intusschen de tinten flaauwer dan bij de ouden.

De Toerako's schijnen, even als de Muisvogels, uitsluitend tot Afrika beperkt te zijn. Daar zij zich intusschen in het hooge geboomte ophouden, worden zij ook slechts in streken aangetroffen, waar groote bosschen aanwezig zijn. Men heeft ze derhalve tot nog toe slechts opgemerkt in Abyssinie en verder zuidelijk, voor zoo ver men de Nijlwateren is opgevaren, in Mossambike en van daar in het zuid-oostelijk Afrika tot in het oostelijk gedeelte der Kaap-Kolonie, waar de bosschen ophouden. Verder heeft men ze aan de Westkust van Afrika aangetroffen, langs geheel Guinea tot Senegambië. Zij komen ook op Fernando-Po en andere kleine digt bij de westkust van Guinea en Senegambië gelegene eilanden voor, maar op Madagaskar werden zij tot nog toe niet waargenomen.

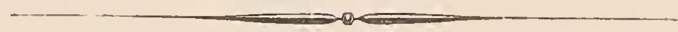
De Toerako's houden zich bij voorkeur op de toppen der hoogste boomen op. Zij voeden zich met allerlei vleezige vruchten; sommige ook met land- en zoetwater-weekdieren. Zij eten zeer gaarne Bananen, en rigten derhalve, waar Pisangboomen staan, groote verwoestingen in de plantsoenen aan. Zij zijn onrustig van aard en levendig in hunne bewegingen. Zij springen schielijk van tak op tak, bewegen hunne kuif op en neder, wippen met uitgebreiden staart en dragen dien, in beweging zijnde, dikwijls een weinig opgerigt. Van tijd tot tijd ziet men hen ook op den grond huppelen, terwijl sommigen, als de spechten, tegen loodregte boomstammen zittende, waargenomen worden. Hunne vlugt is daarentegen log; zij slaan daarbij veel met de vleugels, vliegen niet op groote afstanden en trekken ook niet. Zij laten hun diep stemgeluid, hetgeen eenigzins aan dat der kraaijen doet denken, van tijd tot tijd, en telkens acht tot tien malen herhaald, hooren. Zij nestelen waarschijnlijk allen, zoo als men bij de gewone Zuid-Afrikaansche soort heeft waargenomen, in holle boomen, en leggen vier blaauwachtig witte eijeren. Mannetje en wijfje broeden bij afwisseling, en de jongen volgen de ouders langen tijd, nadat zij het nest verlaten hebben. Na den broedtijd leven deze vogels in familiën of kleine troepen vereenigd. Zij verdragen de gevangenschap zeer goed, en eten dan allerlei vruchten en zelfs gekookte gele wortelen.

Het inwendige maaksel der Toerako's werd door onderscheidene geleerden nagegaan: het eerst door Blainville, *Nouveau Bulletin des sciences par la Société philomatique de Paris*, 1826; vervolgens door Owen, *Proceedings of the Zoological Society of London*, 1834, *bldz.* 3, en door Martin, *ibid.*, 1836, *bldz.* 33. Wij zelf hebben voorwerpen van Musophaga persa en macrorhyncha ontleed en de opmerkingen van voornoemde geleerden kunnen bevestigen. Ook uit het inwendig maaksel dezer dieren blijkt het, dat zij zich het natuurlijkst aan de Klimvogels aansluiten.

Over de plaatsing dezer vogels in het natuurlijk stelsel is onder de geleerden veel verschil geweest; ofschoon de groote Linné, met zijn onbedorven gevoel en zijnen natuurlijken takt, van den beginne af, door de toen bekende soort Cuculus persa te noemen, hun waar standpunt aangewezen heeft. Ook Levaillant gevoelde de verwantschap der Toerako's met de Klimvogels; maar meende, dat zij zich het naast aan de papegaaijen aansloten. L'Herminier trachte te bewijzen, dat zij, volgens den vorm van het borstbeen, tot de uilen moesten worden gebragt, en G. Cuvier was zelfs van meening, dat zij eigenlijk het meest natuurlijk onder de hoendervogels, in de nabijheid der Pauhi's, moesten geplaatst worden!

Over de juiste bepaling van sommige soorten van Toerako's heeft mede een lang verschil bestaan onder de geleerden: waarvan de Synonymen, die wij zullen aanvoeren, ten bewijze kunnen strekken.

De Toerako's, welke men gewoonlijk beschouwt als eene eigene familie, vormen een enkel geslacht, waarin men echter twee groepen kan onderscheiden, welker nadere uiteenzetting in de volgende regelen bevat is.

BESCHRIJVING

DER BEKENDE SOORTEN VAN HET GESLACHT

T O E R A K O.

I. EDELE TOERAKO'S.

De soorten van deze groep zijn gekenschetst door hare eironde neusgaten en de fraaije kleuren, waarmede hare vederen versierd zijn. Men kan ze in de beide volgende ondergroepen brengen.

A. De eerste ondergroep behelst de soorten, bij welke, met uitzondering der vijf of zes laatste, de slagpennen der eerste orde op twee derden harer lengte, die der tweede orde tot nabij de punt, fraaij purperrood zijn. Hare pooten zijn vuil donkergeel, maar de schubben en schilden, waarmede deze bekleed zijn, hebben eene zwartachtige loodkleur. De rug achter den mantel heeft de kleur der vleugels, maar steeds minder fraaij en in het zwarte trekkend. Zij vormen wederom twee afdeelingen.

1. De soorten, wier snavel van boven naar achteren in een, tot over het voorhoofd verlengd schild uitloopt.

Er zijn geene neusvederen aanwezig en de neusgaten zijn geheel vrij. Een groote kring om het oog en de teugels zijn geheel naakt. Deze afdeeling bevat de beide soorten van middelbare grootte. Dit zijn:

1. MUSOPHAGA VIOLACEA.

PLAAT I.

Isert, *Schriften der Gesellschaft naturforschender Freunde zu Berlin*, *deel* 9, 1789, *bldz.* 18, *pl.* 1. — *Cuculus regius*, Shaw, *Museum Leverianum*, *pl.* 40. — *Le Touraco violet*, Levaillant, *les Touracos*, *bldz.* 34, *pl.* 18. — *Musophaga violacea*, Swainson, *Birds of Western Africa*, *deel* 1, *bldz.* 218, *pl.* 19; Ch. Bonaparte, *Conspectus*, *deel* 1, *bldz.* 87, *n°.* 207.

Men kan deze soort oogenblikkelijk herkennen aan de korte, fluweelachtige, donker purper-roode vederen van haren bovenkop, even als aan haren grooten, schildvormig tot aan het midden van de kruin verlengden bovensnavel.

Geheele lengte 0,47. — Lengte van den vleugel 0,21 tot 0,22. — Lengte van den staart 0,215. — Lengte van den voetwortel 0,04. — Lengte van den bovensnavel 0,047. — Hoogte van den snavel 0,03.

Bek even lang als het overige van den kop, hoog, een weinig gewelfd, van voren sterk zamengedrukt, naar achteren in een breed, groot, volkomen afgerond schild verlengd, dat tot aan het midden van de kruin reikt. Dit schildvormig gedeelte van den bek is citroengeel, het overige voorste gedeelte oranjekleurig. De groote naakte oogkring en de eveneens naakte teugels zijn oranje-steenrood. Neusgaten geheel vrij, aan het einde van het eerste derde van den snavel geplaatst. Iris van het oog vuil licht roodbruin. Vederen van den bovenkop, met inbegrip van het achterhoofd, van gewone lengte, maar fluweelachtig, tamelijk hard op het gevoel en donker purperkleurig. Eene zeer smalle streep van zwarte vederen loopt van het voorhoofd, digt achter den rand van het snavelschild, tot op de helft van de hoogte der teugels. De bovenrand der oorstreek is van eene breede witte streep voorzien. De geheele overige vederbekleeding van den vogel, behalve de roode banden der vleugels, vertoonen eene fraaije, glanzige, staalblaauwe kleur; maar deze kleur trekt op de zijpennen van den staart in het staalgroene, op den krop in het sapgroene, op de borst en de onderzijde der staartpennen in het zwartachtig staalgroene, terwijl de onderbuik en de onderdekvederen van den staart groenachtig zwart en zonder glans zijn. De kleine en middelste dekvederen der onderzijde van de vleugels zijn staalblaauw, de groote donker bruin.

Bij zeer jonge voorwerpen ontwaart men, volgens de waarneming van Hartlaub, gemaakt op een jong voorwerp van het Parijssche Museum, volstrekt niets van de roode, fluweelachtige vederen van den bovenkop.

Deze soort werd dikwijls van Senegambië naar Europa gebragt. J. Verreaux verkreeg uit deze streek voorwerpen van het eiland Casamanza en de oevers der rivier van dezen naam. Isert, die deze soort op de vlakten langs de oevers der rivieren in de provintie Accra aan de Goudkust ontdekt heeft, zegt, dat zij aldaar zeer zeldzaam is; dat hij, niettegenstaande veelvuldige aangewende pogingen, er slechts een voorwerp van kon verkrijgen. De heer Pel, die zich gedurende twaalf jaren aan verschillende punten der Goudkust ophield, bevestigt dit gezegde, en voegt er bij, dat zij in de overige gedeelten dezer streek nog veel zeldzamer is dan in Accra. Onder de talrijke, door hem aan de Goudkust verzamelde vogels, was er dan ook maar een voorwerp dezer soort, hetgeen hij magtig was geworden eenige uren binnenwaarts van Boutry. Isert vermelt, dat deze soort, voor zoo ver hij het heeft kunnen te weten komen, alleen van de vruchten van Musa paradisiaca en sapientium leeft.

2. MUSOPHAGA ROSSAE.

PLAAT 2.

J. GOULD, in JARDINE, *Contributions*, 1851, *bldz.* 137, *pl.* 81: afbeelding van den kop en de slagpennen; *Proceedings of the Zoological Society of Londen*, 1854, *bldz.* 23; *Annals and Magazine of Natural History*, *deel* 15, *bldz.* 381.

De kleine, digte, afgeronde, karmijnroode, uit vederen met losse draden gevormde kuif is voor deze soort zeer kenschetsend. Zij toont, voor het overige, in het algemeen veel overeenkomst met Musophaga violacea, en heeft ook dezelfde kleuren; maar de bek is veel kleiner en effen geel, en de witte streep onder het oog ontbreekt geheel en al. Zij is kleiner dan Musophaga gigantea, doch overtreft, behalve deze, al de overige soorten in grootte.

Geheele lengte 0,51. — Vleugel 0,242. — Staart 0,250. — Kuif 0,037. — Voetwortel 0,04. — Bovensnavel 0,035. — Hoogte van den snavel 0,025.

Bek tamelijk hoog en geel, de bovensnavel naar voren gewelfd, zijdelings zamengedrukt en langs den bovenkant tamelijk scherp; naar achteren in een afgerond schild verlengd, hetwelk zich tot aan het einde van het voorhoofd uitstrekt. De oogen van eenen grooten naakten kring omgeven, die even als de naakte teugels geel van kleur is. Op den bovenkop eene kleine, digte, afgeronde, uit vederen met losse draden gevormde kuif, die, zoo als ook het achterhoofd, karmijnrood van kleur is. Alle overige vederen, behalve de roode, overlangsche banden der slagpennen, donker staalblaauw, op den buik, de schenkels, de onderzijde van de vleugels en den staart donkerder en meer zwartachtig. De roode banden aan de vleugels zijn bij het eenige bekende voorwerp dezer soort zeer onregelmatig verdeeld; maar het is bekend, dat dit voorwerp langen tijd in den gevangen staat heeft verkeerd, en dat dan voornoemd rood, door allerlei oorzaken gedeeltelijk, of in blaauw kan veranderen, of na de ruijing onregelmatig te voorschijn komt.

Dit voorwerp werd in 1854 naar Engeland gebragt. Het had toebehoord aan Lady ROSS, die het gedurende tien jaren levend op St. Helena gehad had. Er is hoegenaamd niets bekend over de afkomst van dit voorwerp. Daar deze soort echter in geene der door natuurkundigen bereisde streken van Afrika aangetroffen werd, mag men misschien vooronderstellen, dat zij in de, tot nog toe zoo goed als onbekende Portugeesche bezittingen: Benguela, Angola, Congo, Loango, enz. te huis behoort.

2. De tweede afdeeling bevat de kleinste soorten van het geslacht. Deze hebben de onderdekvederen van den staart, de schenkels, den buik en gedeeltelijk ook de borst grijsachtig zwart, welke kleur echter in het groen- of blaauwachtige speelt, naarmate de vleugels en de staart eene der beide laatst genoemde tinten vertoonen. Zij hebben eene min of meer aanzienlijke, zijdelings zamengedrukte, helmachtige, uit de verlengde vederen van den bovenkop gevormde kuif. Hare oogleden zijn naakt, van gekorrelde wratjes voorzien, die op eene of twee rijën geplaatst en rood van kleur zijn.

Men kan gemakshalve, deze afdeeling wederom in de volgende onderafdeelingen splitsen.

a. De eerste onderafdeeling telt slechts eene soort, gekenschetst door haren zwarten snavel en hare geheel vrije neusgaten. Dit is

3. MUSOPHAGA PORPHYREOLOPHA.

PLAAT 3.

Corythaix porphyreolopha, Vigors, *Proceedings of the Zoological Society of London*, 1833, *bldz.* 106; Jardine *and* Selby, *Illustrations, new Series, pl.* 46. — *Corythaix Burchellii*, A. Smith, *Illustrations, pl.* 35.

Men kan deze soort dadelijk herkennen aan hare metaalglanzige, goudgroene en purperblaauwe kuif en aan haren zwarten bek.

Geheele lengte 0,37. — Vleugel 0,178. — Staart 0,192. — Voetwortel 0,04. — Snavel 0,022. — Hoogte van den snavel 0,015. — Hoogte van de kuif 0,030.

Bek zwart, half zoo lang als het overige van den kop, middelmatig hoog, tamelijk krachtig, zijdelings zamengedrukt, van boven gewelfd en afgerond. Neusgaten groot, geheel onbedekt en zonder eenig spoor van neusvederen. Onderhelft der teugels naakt. Eene eenvoudige, geparelde naakte kring om het oog. Bovenkop van eene kuif voorzien, die uit tamelijk breede, aan het einde flaauw afgeronde vederen gevormd is. Deze kuif gaat ongemerkt over in de steeds korter wordende vederen van het achterhoofd, die zich van hier als eene zeer breede, fluweelachtige, naar achteren puntig uitloopende streep langs den nek tot tegen het begin van den rug uitbreiden. Al deze vederen zijn prachtig glanzig, donker violetblaauw, welke kleur echter aan de zijden van den kop en nek in het goudgroene overgaat. Diergelijke goudgroene, metaalglanzige vederen bekleeden ook de oorstreek en de kin. Het overige van den hals, de krop tot op de borst, de kleine vleugeldekvederen en de voorrug zijn vaal sapgroen, met eene min of meer in het oog vallende roestkleurige tint. De rug is overigens groenachtig mat zwart. Op de onderdeelen van den vogel gaat het rosse sapgroen der voordeelen allengs in het groenachtige grijszwart over, dat zich tot over de onderste dekvederen van den staart uitbreidt. De bovenzijde der vleugels is, behalve de roode banden der slagpennen, staalblaauw, maar eenigzins vaal; de pennen en bovendekvederen van den staart zijn donker staalgroen. De onderzijde der staartpennen is zwartachtig staalblaauw-groen. De kleine en middelste onderdekvederen der vleugels zijn zwartachtig sapgroen, de groote dekvederen en de onderzijde der slagpennen, behalve de roode banden, bruinachtig zwart.

Deze soort bewoont de bosschen van het oostelijk gedeelte van Zuid-Afrika.

b. De tweede onderafdeeling bevat eene soort wier neusgaten geheel onder de staalblaauwe neusvederen verborgen zijn, en die dadelijk in het oog valt, doordat haar hals en hare kuif nagenoeg geheel wit zijn. Dit is

4. MUSOPHAGA LEUCOLOPHA.

PLAAT 4.

Corythaix leucolopha, Heuglin, *Naturgeschichte der Nilquellen-länder*, *bldz.* 3, *pl.* 26; *Uebersicht*, *bldz.* 45.

Deze soort heeft in het algemeen de grootte, gedaante en het maaksel van Musophaga persa, macrorhyncha en Meriani, en sluit zich vooral aan de beide laatstgenoemden aan door de blaauwe kleur van hare vleugels en haren staart; maar zij wijkt van alle overigen af, doordat haar bovenkop tot over den grond van de kuif eene staalblaauwe kleur heeft, terwijl de overige gedeelten van den kop en de hals wit zijn; bovendien heeft zij eene zwarte streep onder het oog en eenen dikkeren, van boven afgeronden en gelen snavel.

Geheele lengte 0,36. — Vleugel 0,166. — Staart 0,171. — Voetwortel 0,036. — Middenteen 0,031. — Kuif 0,054. — Bek 0,024. — Hoogte van den bek 0,015.

Kuif uit tamelijk breede vederen gevormd. Bek krachtig, van boven dikker dan gewoonlijk, gewelfd en meer afgerond. Oogkring naakt. Neusgaten geheel onder de neusvederen verborgen. De bovenste neus- en teugelvederen, de vederen van den kop tot boven de oorstreek en het einde van het eerste vierde der kuifvederen fraai glanzig staalblaauw. Onder het oog en langs den bovenrand van de oorstreek eene smalle streep, gevormd uit zwarte, fluweelachtige vederen. Onderste vederen van den neus en de teugels, even als het overige van den kop en hals geheel fraai zilverachtig wit. Kop en borst olijfkleurig sapgroen. Laatstgenoemde kleur verbreidt zich naar achteren een weinig over den mantel en de bogt van den vleugel, en loopt naar voren, hier echter als een zeer flaauwe tint, over den hals, tot zij aan de oorstreek en keel verdwijnt. Buik, schenkels en onderste dekvederen van den staart zwartgraauw, met metaalblaauwe glans. Rug, bovenzijde van de vleugels en den staart prachtig metaalblaauw met purperglans; op den staart donkerder, op den achterrug matter. Het rood der slagpennen zoo als bij de overige soorten der ondergroep. Onderzijde der staartpennen zwart staalblaauw. Groote onderste dekvederen der vleugels donkerbruin; de overigen donkergraauw met blaauwachtigen weerschijn.

Deze soort werd door den Heer Heuglin in de maand Januarij 1852, in het, aan den Boven-Nijl, tusschen den vierden en vijfden graad Noorder Breedte, gelegen rijk der Bari-Negers, bij den berg Lokoya, ontdekt.

c. De soort van de derde onderafdeeling is gekenschetst door hare groen-zwarte kuif en haar bovenst ooglid, hetgeen met eene dubbele rij van wratjes bezet is. Hare neusgaten zijn geheel onder de groene neusvederen verborgen. Dit is

5. MUSOPHAGA LEUCOTIS.

PLAAT 5. (Oud en jong).

Le Touraco d'Abyssinie, Buffon, *Histoire naturelle, deel* 7, *bldz.* 301. — *Corythaix leucotis*, Rüppell, *Neue Wirbelthiere, pl.* 3.

Men kan deze soort dadelijk herkennen aan hare digte, groenzwarte kuif, eene witte vlek voor het oog, en eene witte streep die over den achterrand der oorstreek en van daar schuins aan de zijden van den hals afloopt.

Geheele lengte 0,42. — Vleugel 0,187. — Staart 0,195. — Voetwortel 0,042. — Kuif 0,037. — Snavel 0,021. — Hoogte van den snavel 0,017.

Bek klein, zamengedrukt, rood, aan den wortel groenachtig, na den dood geel. Bovensnavel sterk afwaarts gekromd. Neusgaten geheel onder de neusvederen verborgen. De naakte oogkring loopt, langs de geheele bovenhelft van het oog, in eene tamelijk breede, halfkringvormige, met wratjes bedekte streep uit, en deze deelen zijn fraai rood van kleur. De bovenkop is van eene, uit vederen met losse draden gevormde, digte, afgeronde kuif voorzien, die op hare groote bovenhelft zwartachtig groen is, op de kleine onderhelft daarentegen de fraaije sapgroene kleur vertoont, welke bij deze en de verwante soorten den geheelen hals tot aan de borst en den middenrug, als ook de kleine dekvederen der vleugels inneemt. Deze groene kleur wordt intusschen afgebroken door eene groote witte vlek op de teugels, door eenen korten, zwarten band, die van den ondersten rand van het oog tot aan den mondhoek loopt, en door eene witte streep, die den achterrand van de oorstreek inneemt en van hier langs de zijden van den hals afdaalt. Vleugels, behalve de roode banden, en bovenzijde van den staart metaalglanzig groen, welke kleur echter op den rug, de schoudervederen, de middelste en kleine vleugeldekvederen in het blaauwachtige trekt en valer is. Onderzijde der staartpennen somberder en zwartachtiger groen dan de bovenzijde. Onderzijde der vleugels, behalve de roode banden en de

vuil-sapgroene kleine vleugeldekvederen, bruin. Borst, buik, schenkels en onderdekvederen van den staart donkergraauw, een weinig in het spaangroene trekkende. Iris van het oog karmijnrood.

Bij de jonge, maar nagenoeg volwassen voorwerpen zijn alle tinten minder zuiver; is de witte oorstreep breeder en trekt het rood van den bek in het zwartbruine.

Volgens Rüppell is deze soort gemeen in Abyssinië, waar zij in kleine troepen aangetroffen wordt. Dr. Roth zegt, dat zij de hooge boomen in de bosschen van Ankober bewoont, maar ook in de lagere streek van Efat voorkomt, en dat zij zich met verschillende soorten van granen voedt: zie Horsfield, *A Catalogue*, *deel* 2, *London* 1856 *tot* 1858, *bldz.* 604. Doctor Petit merkte haar in Abyssinië aan de oevers der stroomen op, waar zij van boom tot boom vliegt, zich op de wijze der Spechten, tegen de loodregte takken der boomen aanklemt, bij voorkeur op de Euphorbia's gaat zitten, zich voornamelijk met zoetwater-weekdieren en dadelen voedt, en noch zang noch eenig ander geluid doet hooren: zie Chenu, *Encyclopédie*, *Oiseaux*, *deel* 2, *bldz.* 57.

d. De vierde onderafdeeling bevat wederom slechts eene soort, die zeer kennelijk is door dat de vederen van hare kuif, die even als de nek eene purperroode kleur heeft, aan het einde met wit gezoomd zijn. De neusgaten zijn onder witte neusvederen verborgen. Dit is

6. MUSOPHAGA ERYTHROLOPHA.

PLAAT 6.

Touraco Pauline ou à huppe rouge; Opaëthus erythrolophus, Vieillot, *Nouveau Dictionnaire*, *deel* 34, 1819, *bldz.* 306; *Galerie*, *bldz.* 46, *pl.* 49. — Musophaga Paulinae, Temminck, *Planches coloriées*, *pl.* 23. — Corythaix igniceps, Lesson, *Manuel*, *deel* 2, *bldz.* 155.

Zeer kennelijk aan hare roode kuif en nek, als ook aan de goudgroene kleur van de vleugels en den staart.

Geheele lengte 0,36. — Vleugel 0,167. — Staart 0,180. — Voetwortel 0,035. — Kuif 0,045. — Snavel 0,015.— Hoogte van den snavel 0,013.

Grootte en vorm van den bek ongeveer als bij Musophaga albicristata, maar hij is minder scherp van boven en minder onder de neusvederen verborgen, die echter de neusgaten en den wortel van den bek geheel overdekken. Kleur van den bek geel. Iris van het oog roodbruin. Een eenvoudige, naakte, gekorrelde oogkring van lichtroode kleur. Kuif niet hoog, zijdelings zamengedrukt, uit tamelijk smalle vederen gevormd.

Vederen van den neus, de teugels, wangen en kin flaauw groenachtig wit; dit wit gaat naar onderen en achteren allengs in het fraaije lichte sapgroen over, dat den hals, den krop en de borst bedekt; naar boven wordt het wit eveneens een weinig meer groenachtig, maar gaat weldra over in een fraai licht karmijnrood, dat den geheelen bovenkop met de kuif inneemt, wier vederen echter aan het einde wederom wit worden. Eene breede streep langs den achterhals tot nagenoeg in den rug is donker karmijnrood. De geheele rug en bovenzijde der vleugels zijn glanzig metaalgroen en, vooral op de vleugels, met goudgroenen wederschijn. De bovenzijde der staartpennen is eveneens gekleurd, maar trekt, vooral naar achteren, in het violet staalblaauwe. De slagpennen zijn even als bij de overige soorten der onderafdeeling donkerrood met zwarte buitenranden en punten. Onderzijde der staartpennen glanzig zwartblaauw met purperbruinen weêrschijn. Kleine onderdekvederen van de vleugels mat zwartachtig groen.

Buik, zijden van het ligchaam, onderdekvederen van den staart en schenkels mat grijsachtig zwart, met metaalgroenen weêrschijn, vooral op de schenkels.

Deze fraaije en zeldzame soort werd in Sierra-Leone waargenomen.

e. Tot deze onderafdeeling behooren al de overige soorten met roode banden op de slagpennen. Haar kop, hals en krop zijn fraai grasgroen, maar de kuif is veelal aan haar einde, met eene andere kleur, hetzij wit, zwart of rood omzoomd. De bek is geel of rood. Er zijn neusvederen aanwezig, die de neusgaten min of meer volkomen bedekken. Men ontwaart tusschen het oog en den mondhoek eene breede, maar korte, fluweelachtige, zwarte streep. Het zijn de volgende soorten:

7. MUSOPHAGA MACRORHYNCHA.

PLAAT 7.

Corythaix macrorhynchus, FRASER, *Proceedings of the Zoological Society of London*, 1839, *bldz.* 34; GRAY *and* MITCHELL, *Genera of Birds*, *pl.* 97.

Deze soort, zeer kennelijk aan hare, langs den bovenrand met wit en zwart omzoomde kuif, heeft nagenoeg de grootte en kleurverdeeling van Musophaga persa; maar is, behalve door het zoo even aangevoerde kenmerk, onderscheiden door hare vleugels en haren staart, die in plaats van violet-purperkleurig, staalblaauw zijn, door haren hoogeren, gelen, aan den wortel rooden bek, door eenen enkelvoudigen oogkring, en het ontbreken van de witte streep voor het oog. Behalve dat, is de kuif ook korter, minder puntig en sterk zijdelings zamengedrukt, en de neusvederen zijn minder lang, zoo dat de neusgaten nagenoeg geheel onbedekt blijven.

Geheele lengte 0,37. — Vleugel 0,175. — Staart 0,187. — Voetwortel 0,035. — Kuif 0,037. — Snavel 0,025. — Hoogte van den snavel 0,015.

Bek tamelijk hoog, sterk zijdelings zamengedrukt, langs den bovenrand zeer gewelfd en nagenoeg scherp: citroengeel, onder en achter de neusgaten ponceau-rood. Neusvederen tamelijk kort en slechts tot aan den achterrand der neusgaten reikende, die derhalve geheel onbedekt blijven. Iris van het oog vuil roodachtig bruin. Het oog van eenen enkelen gekorrelden, naakten, ponceau-rooden oogkring omgeven. De geheele bovenkop is van eene middelmatig hooge, sterk zamengedrukte en afgeronde kuif voorzien. Kuif, het overige van den kop, de hals en krop tot op de borst fraai sapgroen: deze tint wordt echter op de keel lichter, en is afgebroken door eene tamelijk breede streep, die den geheelen bovenrand der oorstreek omzoomt, door eene korte, breede, zwarte streep, die van den onderrand van het oog tot aan den mondhoek loopt, terwijl nog de bovenrand der kuif van eenen zwarten zoom voorzien is, die door eene smalle witte streep van het groen is afgescheiden. Bovenrug, bovenzijde der vleugels, behalve de roode banden, bovendekvederen van den staart, en bovenzijde der staartpennen glanzig staalblaauw, dat op den staart niet zelden in het groene speelt. Overige gedeelten van den rug donkerder en minder fraai. Borst, buik, schenkels en onderdekvederen van den staart zwartachtig in het grijze trekkende, en eenigzins met blaauwen wederschijn. Onderzijde der staartpennen zwart staalblaauw. Onderzijde der vleugels, behalve de roode banden, purperbruinachtig zwart, maar de kleine vleugeldekvederen zwartachtig sapgroen. Het sapgroen van hals en krop is ook somtijds, min of meer in het oogvallend, over den mantel, de kleine vleugeldekvederen en de borst verbreid.

Deze soort bewoont de westkust van Afrika, van Sierra-Leone tot Gabon. Zij is aan de Goudkust even algemeen als Musophaga persa; wordt als deze in troepen aangetroffen, en heeft volkomen dezelfde levenswijze: Pel, *handschrift*. Dr. Thomson, zie »*Narrative of the Expedition sent by H. M. Government to the river Niger*", nam deze soort langs de kust van Cameroon en op het eiland Bimbia waar, en zegt van haar, dat drie op eenen en denzelfden boom geschoten voorwerpen eene verschillend gekleurde kuif hadden: dat die namelijk bij het eene voorwerp eenvoudig groen was; bij het andere groen met eenen zwarten zoom; bij het derde groen »with a thin line of black margined over all with purple." Wij hebben bij het groote getal der door ons onderzochte voorwerpen van deze soort nooit diergelijke afwijkingen waargenomen. Zoude Thomson ook hier verschillende soorten voor oogen gehad en onderling verwisseld hebben?

8. MUSOPHAGA MERIANI.

PLAAT 8.

Corythaix Meriani, Rüppell, in Wiegmann, *Archiv*, *deel* 17, *bldz.* 319. — Musophaga Verreauxii, Schlegel, in Cabanis, *Journal*, *deel* 2, *bldz.* 462. — Corythaix persa, J. et E. Verreaux, *Revue et Magasin de Zoologie*, 1851, *bldz.* 257.

Deze fraaije soort wijkt van alle overigen af, doordat hare kuifvederen, aan het einde, ieder eene groote, van het groen der kuif sterk afgescheidene, donker karmijnroode vlek vertoonen. Voor het overige stemt zij, behalve dat zij een weinig kleiner is, zoo volmaakt met Musophaga macrorhyncha overeen, dat het overbodig zoude zijn, eene bijzondere beschrijving van haar te ontwerpen.

Geheele lengte 0,35. — Vleugel 0,158. — Staart 0,174.

De Heeren Verreaux verkregen deze soort van Gabon. Zij schijnt niet aan de Goudkust voor te komen.

9. MUSOPHAGA PERSA.

PLAAT 9.

Oude vogels met en zonder roode punten aan de kuif.

Touraco, Edwards, *Natural History of Birds*, *deel* 1, *plaat* 7. — Cuculus persa, Linné, *Systema naturae*, 10de *uitgaaf*, *bldz.* 171. — Cuculus guineensis viridis, Brisson, *Ornithologie*, *deel* 4, *bldz.* 171. — Le Touraco, Buffon, *Histoire naturelle*, *deel* 6, *bldz.* 300, *pl.* 15. — Le Touraco Buffon, Levaillant, *Histoire naturelle des Touracos*, *plaat* 17, *bldz.* 33. — Opaethus Buffonii, Vieillot, *Encyclopédie*, *p.* 1297; *Nouveau Dictionnaire*, *deel* 34, *bldz.* 304. — Corythaix persa, Rüppell, in Wiegmann, *Archiv*, *deel* 17, *bldz.* 319.

Deze soort is voornamelijk gekenschetst door hare lange, puntige, eenkleurig groene kuif, die slechts in den paartijd, aan haar einde, eene zeer flaauwe, vuil purperachtige tint vertoont, en door de paarsachtige kleur van vleugels en staart. Intusschen stemt zij door beide kenmerken met de haar zeer na verwante Musophaga purpurea overeen, van welke zij echter onderscheiden is door eene witte streep boven de oorstreek. Zij heeft, even als al de volgende soorten dezer afdeeling, eenen dubbelen oogkring, waardoor zij zich, met deze, van de beide voorgaanden onderscheidt.

Geheele lengte 0,38. — Vleugel 0,170 tot 0,175. — Staart 0,186. — Voetwortel 0,039. — Kuif 0,058. — Snavel 0,021. — Hoogte van den snavel 0,011.

Bek middelmatig, zamengedrukt, van boven tamelijk scherp en afhellend, mat scharlakenrood, na den dood zwartachtig,

aan de punt en van boven geelachtig. Neusgaten nagenoeg volkomen door de neusvederen bedekt. Iris van het oog licht roodbruin. Oogkring dubbel, gekorreld, fraai ponceaurood. Eene fluweelzwarte streep loopt van den onderrand van het oog tot aan den mondhoek. Voor deze zwarte streep, tot langs den voorrand van het oog, een witte band; achter de zwarte streep, een smalle witte band langs den geheelen bovenrand der oorstreek. Kuif lang en puntig, uit vederen met losse draden gevormd. Met uitzondering van de zoo even vermelde zwarte en twee witte strepen, zijn de geheele kuif, kop, hals en krop fraai sapgroen, en deze kleur strekt zich ook over een groot gedeelte van den mantel, de kleine dekvederen der vleugels en de borst uit. In den paartijd neemt de punt der kuif eene flaauwe purperachtige tint aan, die intusschen, na den dood, wederom schijnt te verdwijnen. Alle overige bovendeelen van den vogel, behalve de roode banden van de vleugels, purperachtig violetblaauw. Achterrug meer zwartachtig. Onderzijde der staartpennen zwart met staalblaauwen glans. Buik, schenkels en onderdekvederen van den staart grijsachtig zwart met blaauw- en groenachtigen weêrschijn. Onderzijde der vleugels, behalve de roode banden, bruinachtig zwart, de kleine dekvederen echter in het sapgroene overgaande.

Deze soort wordt aan de Goudkust, even als Musophaga macrorhyncha, zeer algemeen aangetroffen. Beide soorten leven in troepen, en houden zich bij voorkeur in het bosch, op de hoogste toppen der boomen, op. Zij voeden zich met allerlei wilde vruchten, plunderen echter, wanneer zij in de nabijheid der woningen komen, ook de Pisang-boomen. Het zijn rustelooze vogels, welke onder het aanhoudend geschreeuw van »kroe — kroe — kroe" rondvliegen en elkander verjagen. Beide soorten komen langs de geheele Goudkust voor, zijn echter, om hare schuwheid, moeijelijk te schieten. In de gevangenschap, welke zij zeer goed verduren, staken zij haar geschreeuw niet en worden gemakkelijk met bananen en papaai in het leven gehouden. De inlanders noemen dezen vogel Affra, de Europeanen Uurvogel, omdat hij, naar men zegt, op eenen bepaalden tijd van den dag schreeuwt, hetgeen intusschen bij voorwerpen in de gevangenschap niet opgemerkt wordt: PEL, *handschrift*. Volgens HARTLAUB, *System*, *bldz.* 156, komt deze soort ook van Calabar en Liberia. Levende voorwerpen van deze soort, zoowel als van Musophaga macrorhyncha werden herhaaldelijk van de Goudkust, naar Nederland gebragt, en waren, gedurende verscheidene jaren in den Dierentuin van het Koninklijk Zoölogisch genootschap te zien.

10. MUSOPHAGA PURPUREA.

PLAAT 10.

Corythaix purpureus, G. CUVIER, ex Senegambia; LESSON, *Suites à Buffon*, *deel* 7, *bldz.* 525. — Corythaix senegalensis, SWAINSON, *Birds of Western Africa*, *deel* 1, *bldz.* 225, *plaat* 21. — Corythaix Buffonii, HARTLAUB, *System der Ornithologie Westafrika's*, *bldz.* 156.

Deze vogel heeft zoo veel overeenkomst met Musophaga persa, dat hij slechts als eene plaatselijke verscheidenheid daarvan dient beschouwd te worden. Hij stemt in der daad in allen deele daarmede overeen, behalve dat hij een weinig grooter is, en dat de witte streep langs de bovenkant der oorstreek geheel ontbreekt of zeer smal en onduidelijk is. Volgens HARTLAUB is de kuif bij jonge voorwerpen, aan het einde, zwartachtig.

Geheele lengte 0,40. — Vleugels 0,184. — Staart 0,195.

Deze vogel werd nagenoeg door alle natuurkundigen met Musophaga persa verwisseld. Zelf HARTLAUB is blijkbaar te ver gegaan, wanneer hij het vaderland van dezen Toerako tot de Goudkust uitbreidt. Wij hebben een zeer groot getal

voorwerpen van de kust van Guinea gezien, en allen toonden de witte streep boven de oorstreek, die kenschetsend is voor Musophaga persa, maar bij Musophaga purpurea ontbreekt. Daarentegen behoorden alle door ons geziene voorwerpen van Senegambië tot laatstgenoemde soort, en dit was ook het geval met een zestal voorwerpen van Senegambië, door Swainson onderzocht: zie Swainson, *t. a. pl.*, *bldz.* 228. De vraag of men dezen vogel als eene eigene soort of slechts als eene plaatselijke verscheidenheid van Musophaga persa moet beschouwen, is voor het overige eene geheel andere dan die over het standvastig verschil van beide genoemde vogels. Dit verschil schijnt in der daad te bestaan, en in dit geval behoort het ten minste opgegeven en uiteengezet te worden. Dat Corythaix Buffonii oorspronkelijk op de, door Levaillant, op plaat 17 van zijn werk, afgebeelde Musophaga persa berust, hebben wij reeds bij laatstgenoemde soort aangetoond, en blijkt ook daaruit, dat dit voorwerp van Levaillant uit Guinea afkomstig was. De benaming van Buffonii moet derhalve vervallen en die van purpurea of senegalensis voorgetrokken worden.

11. MUSOPHAGA ALBICRISTATA.

PLAAT 11.

Le Touraco du Cap de Bonne Espérance, Buffon, *Histoire naturelle, deel* 6, *bldz.* 301; Le Touraco de Guinée, Buffon, *Planches enluminées*, 601. — Le Touraco Louri, Levaillant, *Histoire naturelle des Touracos, bldz.* 29, *plaat* 16. — Turacus albocristatus, Strickland in Gray, *Genera of Birds.* — Opaethus persa, Vieillot, *Nouveau Dictionnaire, deel* 34, *bldz.* 304, *plaat* 4. — Spelectos corythaix, Wagler, *Systema avium, n°.* 1.

Men kan deze soort dadelijk daaraan herkennen, dat het groen op alle deelen der vederbekleeding heerschende is, maar vooral ook aan hare, aan het einde, van eenen witten zoom voorziene kuifvederen, en aan de zeer ontwikkelde neusvederen, welke niet alleen de neusgaten, maar ook een groot gedeelte van den gelen bek bedekken. Zij heeft overigens, zoo als Musophaga persa, eene witte streep voor en eene achter het oog.

Geheele lengte 0,44. — Vleugel 0,184 tot 0,204. — Staart 0,20 tot 0,21. — Voetwortel 0,046. — Kuif 0,055. — Bek 0,018. — Hoogte van den bek 0,014.

In grootte de overige groene soorten met rood aan de vleugels overtreffende. Bek naar evenredigheid klein, van boven scherp toeloopende en gewelfd, geel, en tot aan of over de helft bedekt door de zeer groote neusvederen, onder welke de neusgaten geheel verborgen zijn. Iris van het oog en naakte oogkring zoo als bij Musophaga persa. Kuif sterk zamengedrukt, van voren het hoogst, naar achteren afgerond afloopende. Kuif, behalve den witten zoom, kop, hals tot op den krop en over de borst, zoo als ook de mantel en kleine vleugeldekvederen fraai sapgroen, maar om het oog eene zwarte en twee witte strepen. Bovenzijde der staartpennen en der vleugels behalve de roode banden, en de bovendekvederen van den staart fraai glanzig donker geelachtig groen. Achterrug zwartachtig met graauwblaauwen wederschijn. Borst, buik, schenkels en onderdekvederen van den staart zwartgraauw in het groene spelende. Onderzijde der vleugels zwartachtig bruin, maar de kleine dekvederen in het grasgroene trekkende.

Levaillant heeft over deze soort, die volgens hem door de Hollanders van Zuid-Afrika Loeri genoemd wordt, voortreffelijke waarnemingen gemaakt: wij deelen ze hier in het oorspronkelijke en in haar geheel mede: »Cet oiseau est peu farouche et se laisse facilement approcher. Il est même si confiant et en même temps tellement curieux, qu'il vient de lui-même près de

l'homme ou d'un animal qu'il aperçoit, et qu'il suit même d'arbre en arbre en faisant entendre son cri de plaisir, qu'on imite parfaitement par la syllabe »cor" prononcée longuement du gosier, en la tremblotant par le moyen de la langue, qu'on fait vibrer en trainant beaucoup sur l'»r". Il accompagne aussi ce cri d'aise par des attitudes les plus gracieuses, soit en abaissant tout à coup sa queue très-épanouie, soit en la relevant en forme de roue, en même temps qu'il bat et déploie ses belles ailes, dont on aperçoit alors le riche incarnat dans toute sa splendeur. Outre ce cri de plaisir, qui est aussi celui qui exprime chez le mâle le sentiment de l'amour, il en a un autre qui est celui d'appel et qu'on rend très-bien par le mot »corow", prononcé huit à dix fois de suite du fond du gosier et en grasseyant; j'étais tellement parvenu à bien contrefaire ces deux sortes de cris, que je faisais approcher de moi tous les Touracos du voisinage qui pouvaient m'entendre. Un autre cri, celui de la frayeur, de la crainte et de l'effroi, et qui faisait fuir tous ceux de ces Oiseaux qui l'entendaient, et qu'ils manifestaient à l'approche d'une Chouette ou d'un animal malfaisant quelconque, est formé de plusieurs sons éclatants, qui, en retentissant de loin, ressemblent à des sons précipités de trompettes guerrières. Ce cri est absolument le même que celui que fait entendre le Perroquet Vasa lorsqu'il est saisi de frayeur. Quoique les Touracos soient naturellement très-confiants et fort curieux, cependant, lorsqu'ils avaient appris à leurs dépens l'effet de nos armes, ils devenaient tellement méfiants, qu'il était très-difficile alors de les approcher; il est vrai que, comme ils étaient très-bons à manger, nous tuions tous ceux qui se présentaient à nos coups; aussi, lorsqu'il y avait quelque temps que nous étions campés dans un canton, fallait-il que nous allassions au loin pour nous en procurer, et le meilleur moyen, pour en tuer beaucoup, était de nous tenir en embuscade près des arbres chargés des fruits qu'ils recherchaient de préférence, et de les tirer à mesure qu'ils y venaient. Il m'est arrivé quelquefois, de cette manière, de tuer jusqu'à vingt de ces Oiseaux dans une matinée; et souvent, dans les premiers moments de notre arrivée dans un canton, je pouvais tirer de suite sur le même arbre quatre ou cinq Touraco's sans que l'explosion du fusil fit fuir les autres; loin de là même, j'en voyais souvent accourir près de moi, attirés par la détonation de mon arme, tant ils étaient empressés à venir voir d'où provenait ce bruit qu'ils ne connaissaient pas encore, et dont ils étaient loin de redouter l'effet meurtrier. Les Touracos ne se nourrissent absolument que de fruits qu'ils avalent tout entiers avec leurs noyaux; il est vrai que les plus gros fruits que j'aie trouvés dans la partie de l'Afrique qu'ils habitent, ne le sont pas plus qu'une noix ordinaire. Celui dont ils étaient le plus friands est le fruit d'une liane qui s'attache à tous les arbres, et que les colons et les Hottentots nomment »wilde druive" raisin sauvage. Dans l'état de domesticité, ils dépècent les pêches, les abricôts dont ils sont très-friands, ainsi que du raisin, même celui qui est desséché, des cerises, des prunes. On peut aussi leur donner du riz cuit, pourvu qu'il soit un peu sucré, même de la mie de pain imbibée de vin sucré; cependant ils préfèrent toujours le fruit, et ce n'est qu'à défaut de ceux-ci qu'ils mangent le pain et le riz. Lorsque je repassai du Cap en Europe, j'avais embarqué avec moi plusieurs Touracos vivants; mais mon voyage ayant été fort long, puisqu'il dura près de six mois sans relâcher, les fruits m'ayant manqué, ils ne vécurent que de riz et de biscuit préparé au sucre. Cependant ils périrent tous, mais seulement, je crois, par le froid excessif que nous éprouvâmes aux approches de l'Europe, dans le courant de Décembre. Il est vrai que mon voyage fut si malheureux, que, vingt fois sur le point de périr avant de pouvoir gagner le port de Flessingue, où même nous fîmes naufrage, je ne pensai guère, dans ces moments de détresse, à soigner mes Touracos et à les préserver surtout du froid. Le Touraco Louri niche dans les grands trous d'arbre, qui ne manquent pas dans les forêts d'Afrique, où les arbres meurent de vieillesse, et où les grands vents et les orages en cassent souvent. La ponte est de quatre oeufs d'un blanc

bleuâtre. Le mâle et la femelle couvent tour à tour, et les jeunes suivent longtemps le père et la mère. Les Touracos sont sédentaires dans le sud de l'Afrique, et passent l'année entière dans les mêmes cantons. On n'en trouve point sur la côte Ouest, parce qu'il n'y a point de forêts de ce côté, du moins dans toute la partie que j'ai parcourue. Les ailes des Touracos sont petites, faibles et très-bombées; aussi ces oiseaux volent ils lourdement, battent beaucoup des ailes et ne font pas de grands trajets, d'autant plus qu'étant très-pesants ils sont naturellement lourds dans l'action du vol; en revanche ils sont d'une agilité surprenante à sauter de branche en branche et à parcourir toutes celles des plus gros arbres, sans pour cela déployer leurs ailes."

A. De tweede ondergroep der edele Toerako's behelst slechts eene, en wel verreweg de grootste soort van het geheele geslacht. Zij is vooral gekenschetst doordat hare slagpennen, in plaats van rood te zijn, de kleur der overige deelen van den vleugel hebben. Dit is

12. MUSOPHAGA GIGANTEA.

PLAAT 12.

Vieillot, *Encyclopédie*, *bldz.* 1205. — Musophaga cristata, *Vieillot*, *Analyse*, *bldz.* 68. — Le Touraco géant, Levaillant, les Touracos, *plaat* 19. — Chizaerhis gigantea, Wagler, *Systema avium*, *blad* 8, *n°.* 1. — Turaeus giganteus, Bonaparte, *Conspectus*, *deel* 1, *bldz.* 87.

Onder alle soorten van Toerako's dadelijk te herkennen aan hare grootte, het gemis van rood aan de vleugels, en hare kleuren.

Geheele lengte 0,68. — Vleugel 0,32. — Staart 0,37. — Kuif 0,055. — Voetwortel 0,056. — Snavel 0,04. — Hoogte van den snavel 0,023.

Bek hoog, van boven sterk gewelfd en scherp toeloopend: hooggeel, maar voor de neusgaten licht rood. Neusgaten geheel vrij, zonder neusvederen, aan het einde der voorhelft van den snavel liggend. Een groote naakte oogkring, licht geelbruin van kleur. Iris van het oog bloedrood. Schilden der pooten loodkleurig zwart; de overige deelen flaauw zwartachtig okergeel. De geheele bovenkop van eene kuif voorzien, die uit breede, slechts aan het einde flaauw afgeronde vederen gevormd is.

Kuif en achterhoofd blaauwachtig zwart. Het voorgedeelte van wangen en kin witachtig. De geheele hals en krop, de rug, de bovenzijde der vleugels, de middelste en kleine dekvederen aan de onderzijde der vleugels, even als de boven-dekvederen van den staart, grijsachtig groen, welke tint echter, tegen het licht gezien, als een fraai grijsachtig blaauw zich vertoont. Deze tint strekt zich ook een weinig uit boven de oogen, op de teugels en de zijden van het voorhoofd, en zij vormt buitendien de hoofdkleur van de bovenzijde der staartpennen; maar zij wordt, op het laatste derde van de lengte dezer pennen, afgebroken door eenen zeer grooten, blaauwzwarten dwarsband, en verschijnt slechts wederom aan het einde der pennen als een tamelijk smalle zoom: behalve dat zijn de drie buitenparen der staartpennen, voor dezen zwarten band, voorzien van eenen matgelen, eenigzins in het groenachtige trekkenden band, die op het buitenste paar pennen de helft der lengte van den staart bereikt, op het derde paar een derde korter is, terwijl zijne lengte op het tweede paar het midden houdt tusschen die van beide voornoemde pennen. Borst

tot aan het midden van den buik geelgroen, met eenen vurig bruinen weêrschijn. Onderbuik, schenkelvederen en onderdekvederen van den staart fraai bruinrood. Onderzijde der staartpennen, met uitzondering van den gelen band, zwart met staalblaauwen weêrschijn.

Deze groote en fraaije vogel werd aan de Westkust van Afrika, van Sierra-Leone tot Gabon, waargenomen. Fraser en Thomson, Expedition to the River Niger, *deel* 2, *bldz.* 204 *en* 221, berigten, dat hij zich op Fernando Po, op de toppen der hoogste en van een digt loof voorziene boomen ophoudt, en moeijelijk te schieten is. De Heer Pel, die een aanzienlijk getal voorwerpen daarvan verzamelde, deelt ons mede, dat hij langs de geheele Goudkust voorkomt, en vooral in het Ahantasche landschap niet zeldzaam is, dat hij in den hoogsten graad schuw is, zich steeds in het digte bosch ophoudt, bij paren leeft, en door hem nimmer in gezelschap der overige soorten aangetroffen werd.

II. ONEDELE TOERAKO'S.

Deze tweede groep, de onedele Toerako's, Schizorrhis genaamd, bevat de soorten met spleetvormige neusgaten zonder neusvederen, en met eenvoudige kleuren. Zij zijn van middelbare grootte. Men kan ze onder de volgende drie afdeelingen brengen.

1. De eerste afdeeling bevat twee soorten, gekenschetst doordat hare slagpennen dezelfde kleur hebben als de overige deelen van de vleugels. Zij hebben eene groote kuif. Deze soorten zijn

13. MUSOPHAGA (SCHIZORRHIS) CONCOLOR.

PLAAT 13.

Corythaixoides concolor, A. Smith, *Illustrations*, *plaat* 2. — Schizhoris concolor, Bonaparte, *Conspectus*, *deel* 1, *bldz.* 88. — Chizaerhis Feliciae, Lesson, *Revue zoologique*, 1839, *bldz.* 101.

Men kan deze soort, als de eenige die geheel eenkleurig is, met geene andere verwisselen.

Geheele lengte 0,44. — Vleugel 0,21. — Staart 0,25. — Kuif 0,065. — Voetwortel 0,04. — Snavel 0,021. — Hoogte van den snavel 0,014.

Kuif uit vederen met losse draden gevormd. Algemeene kleur der vederen een groenachtig grijs, hetgeen op de kleine vederen, vooral op den hals en kop, in het licht purperbruine, op de keel in het donker purperbruine, op den krop in het vuil aardgroene trekt, en op de groote slagpennen, even als aan het einde van de staartpennen, in een groenachtig zwartbruin overgaat. Bek en pooten zwart.

Deze soort bewoont de bosschen van het oostelijke Zuid-Afrika. Lesson geeft op, dat het door hem beschreven voorwerp uit het land der Masilikaten afkomstig was. Een van onze voorwerpen werd in Kuritschani verzameld.

14. MUSOPHAGA (SCHIZORRHIS) PERSONATA.

PLAAT 14.

Chizaerhis personata, Rüppell, *Proceedings of the Zoological Society of London*, 1842, *bldz.* 8; *Transactions of the Zoological Society*, *deel* 3, *bldz.* 232, *pl.* 16; *Systematische Uebersicht*, *bldz.* 80, *n°.* 328. — Schizhoris personata, Bonaparte, *Conspectus*, *deel* 1, *bldz.* 88.

Deze soort is zeer kennelijk aan haar naakt gezigt en de kleuren harer vederen.

Geheele lengte 0,46. — Vleugel 0,218. — Staart 0,26. — Voetwortel 0,038. — Kuif 0,075. — Snavel 0,024. — Hoogte van den snavel 0,015.

Bovenkop van eene groote, vaal geelbruin-grijsachtige kuif voorzien. Huid van de keel en de zijden van den kop tot boven het oog en aan de tweede helft der oorstreek naakt, in het leven, volgens Rüppell, waarschijnlijk zwartachtig purperkleurig, volgens Roth, zie Horsfield, *A Catalogue*, 1856—58, *bldz.* 605, zwart. Achterhoofd en hals wit, op den achterhals in het geel-grijsachtige overgaande. Krop mat geelgroen, naar de zijden wit. Overige onderdeelen mat grijsgroen, naar de schenkels en het midden van borst en buik in het vaal roestbruine overgaande. Rug, bovenzijde van de vleugels en staartpennen mat groenachtig grijs, op rug en vleugels een weinig in het purperbruine, op de staartpennen in het groenachtige trekkende. Onderzijde der staartpennen licht geelgroen. Bek en pooten zwart. Iris van het oog, volgens Roth, wit grijsachtig.

Deze soort bewoont de zuidelijke Provinciën van Abyssinie. Over hare levenswijze is niets bekend.

2. De tweede afdeeling bevat slechts eene soort. Zij is gekuifd, even als de soorten der eerste afdeeling, maar hare groote slagpennen zijn aan den grond wit. Dit is

15. MUSOPHAGA (SCHIZORRHIS) LEUCOGASTRA.

PLAAT 15.

Chizaerhis leucogaster, Rüppell, *Proceedings of the Zoological Society of London*, 1842, *bldz.* 9; *Transactions*, *deel* 3, *bldz.* 233, *plaat* 17; *Systematische Uebersicht*, *bldz.* 80, *n°.* 329.

Deze soort is gemakkelijk te herkennen aan haren geelgroenen snavel, en hare kleuren, vooral aan haren geheel witten buik en borst, en aan hare, aan den wortel, witte slagpennen.

Geheele lengte 0,46. — Vleugel 0,218. — Staart 0,255. — Voetwortel 0,044. — Kuif 0,06. — Snavel 0,02. — Hoogte van den snavel 0,014.

Kop van eene kuif voorzien, uit tamelijk breede, aan het einde als afgehakte vederen gevormd. Bek geelgroen. Pooten zwartachtig. Oogen omberbruin.

Borst, buik, schenkels, onderdekvederen van den staart en de onderdekvederen der vleugels wit. Kleur der vederen van de overige deelen grijs, maar met de volgende wijzigingen: de groote slagpennen zijn aan den wortel wit, voor het overige zwart; het grijs der slagpennen van de tweede orde gaat op hare achterhelft in zwart over; de staartpennen, behalve het middelste paar, zijn, tegen het tweede derde harer lengte, van eenen witten dwarsband voorzien en vervolgens zwart. De dekvederen der vleugels hebben eenen zwarten zoom, en de kuifvederen gaan naar achteren allengs in het zwartbruine over.

Bij de niet volmaakt gekleurde voorwerpen trekt het grijs min of meer naar het purperachtig bruine.

Deze Toerako werd in de Provincie Schoa in Abyssinie ontdekt. Volgens den Lieutenant BURTON, zie HORSFIELD, *A Catalogue*, *Birds*, *deel* 2, *bldz.* 605, wordt hij in sommige streken van Somáli Gobiyan, in andere Fat genoemd, terwijl hem de Arabieren dezer streken den naam van Kakatua geven en als eene soort van papegaai beschouwen. Hij laat zijn luide stem dikwijls hooren, en stelt, wanneer hij vervolgd wordt, al de listen der eksters in het werk, om het gevaar te ontkomen. Hij houdt zich gaarne op digte boomen aan afgronden op.

3. De laatste afdeeling bevat twee soorten, gekenschetst doordat elke harer slagpennen van de eerste orde van eenen langen witten band voorzien is, en zij, in plaats van eene kuif, de nekvederen verlengd, zeer smal en lansvormig hebben. Haar snavel is geheel geel, en de vleugels zijn, naar evenredigheid en in verhouding tot den staart, langer dan bij al de overige Toerako's. Deze beide soorten zijn de volgenden.

16. MUSOPHAGA (SCHIZORRHIS) AFRICANA.

PLAAT 16.

Phasianus africanus, LATHAM, *Index ornithologicus*, *bldz.* 625, *n°.* 8. — Le Touraco musophaga, LEVAILLANT, *les Touracos*, *bldz.* 37, *plaat* 20. — Musophaga variegata, VIEILLOT, *Encyclopédie*, *bldz.* 1296; *Galerie*, *plaat* 48. — Chizaerhis variegata, WAGLER, *Systema avium*, *n°.* 2; SWAINSON, *Birds of Western Africa*, *deel* 1, *bldz.* 233, *plaat* 20. — Schizhoris africanus, BONAPARTE, *Conspectus*, *deel* 1, *bldz.* 88.

Gemakkelijk te herkennen aan de bruinzwarte, smalle overlangsche streep, waarvan elke der kleine vederen voorzien is. Zeer na verwant aan Musophaga zonura, ook door haren geheel gelen bek, maar terstond te onderscheiden door het opgegeven hoofdkenmerk, door hare mindere grootte, en het gebrek van eenen grooten witten band over de staartpennen.

Geheele lengte 0,46. — Vleugel 0,234. — Staart 0,235. — Voetwortel 0,033. — Bek 0,025. — Hoogte van den bek 0,015.

Bek citroengeel. Pooten vuil geelachtig graauw. Bovenkop zwartbruin. De zeer smalle, verlengde vederen van het achterhoofd en den achterhals langs de schacht bruin, aan de randen met eenen witachtigen zoom. Keel, krop en wangen tot op het voorhoofd, roestkleurig purperbruin. Overige vederen van den hals, die van den rug en de dekvederen der vleugels grijs in het purperbruine trekkend, langs de schacht met eene donkerbruine streep. Bovendekvederen van den staart en de binnenste slagpennen grijs, sterk in het bruine trekkend. Borst, buik, schenkels en de onderdekvederen van den staart en de vleugels witachtig, maar elke veder met eene donkerbruine schachtstreep. Staartpennen grijsbruin, op het laatste derde der pennen allengs in het bruinzwarte overgaande. Laatstgenoemde kleur bedekt de geheele onderzijde van de staartpennen, en speelt hier eenigzins in het staalblaauwe. Slagpennen, behalve de vier laatsten der tweede orde, bruinzwart, met groen- en blaauwachtigen weêrschijn. De groote slagpennen, aan de binnenvlag, van den wortel tot over de helft harer lengte, wit.

LEVAILLANT zegt van dezen vogel, dat hij, volgens het zeggen van de Heeren JEOFFROY DE VILLENEUVE, BLANCHOT en DE BOUFFLERS, die vele voorwerpen er van uit Senegambie naar Parijs bragten, in deze streek buitengewoon gemeen is, en groote verwoestingen aanrigt in de Bananen-plantsoenen. Aan de Goudkust schijnt hij slechts zelden voor te komen; de Heer PEL ten minste merkte, gedurende zijn veeljarig verblijf in deze streek, slechts een voorwerp daarvan op, hetwelk hij bij het fort Oranje te

Saeeondé sehoot. Volgens den Heer VERNON HARCOURT zou deze soort op Madera als trekvogel voorkomen: zie *Annals and Magazine of Natural History*, 1853, *bldz.* 62, *en* 1855, *bldz.* 437.

17. MUSOPHAGA (SCHIZORRHIS) ZONURA.

PLAAT 17.

Sehizaerhis zonurus, RÜPPELL, *Neue Wirbelthiere*, *plaat* 4; *Systematische Uebersicht*, *bldz.* 80.

Deze soort heeft in het algemeen veel overeenkomst met de voorgaande; maar zij is gemakkelijk te onderscheiden, doordat zij grooter is, en dat haar staart van eenen zeer grooten witten dwarsband voorzien is.

Geheele lengte 0,48. — Vleugel 0,255. — Staart 0,25. — Voetwortel 0,04. — Bek 0,027. — Hoogte van den bek 0,015.

Bek eitroengeel. Iris van het oog kastanjebruin. Pooten vuil geelachtig graauw.

Kleurverdeeling der vederen in het algemeen als bij Musophaga africana; maar de donkere sehaehtstrepen zijn veel smaller en flaauwer, en op de bovendeelen naauwelijks bemerkbaar; het wit der onderdeelen, van den krop afwaarts, is vuil en trekt sterk in het bruinaehtig grijze; de sehachten der kropvederen zijn van bruinachtig witte vlekken voorzien; de mantel- en schoudervederen zijn, even als de vleugeldekvederen, van aehteren met bruin omzoomd, en de staartpennen, met uitzondering der beide middelsten, zijn, aan het derde vierde harer lengte, van eenen geelaehtig witten, grooten band voorzien. Naar voren gaat deze band ongemerkt in de bruinaehtig grijze kleur der pennen over, terwijl hij van aehteren seherp afgesneden is, en de staartpennen, achter den band, eene bruinzwarte kleur aannemen.

RÜPPELL, die deze soort in Abyssinie ontdekt heeft, zegt, dat zij in kleine troepen bijëen leeft, en zeldzamer is dan Musophaga leueotis.

TABULA SYNOPTICA

SPECIERUM

E GENERE MUSOPHAGARUM.

I. MUSOPHAGAE NOBILES.

Naribus ovalibus. Coloribus plumarum splendidis.

A. Remigibus ex magna parte purpureis. Pedibus flavo-nigricantibus, scutis atro-plumbeis. — Species mediae et minores.

1. Rostro postice in scutum latum, frontem amplectens, producto. Plumis nasalibus nullis. Naribus liberis. Frenis et regione ophthalmica nudis. Species mediae.

1. MUSOPHAGA VIOLACEA. Ala 0,22; cauda 0,215. Chalybaea, vitta alba pone oculos. Plumis verticis et occipitis holosericeis, purpureis. Rostro posteriore parte citrino, anteriore flavo-rubro.
Ex Senegambia et Guinea superiore.

2. MUSOPHAGA ROSSAE. Ala 0,24; cauda 0,250. Praecedenti speciei affinis; at major, rostro minore, unicolore, flavo, crista brevi corallina, absque vitta alba pone oculos.
Verosimiliter ex Guinea inferiore.

2. Abdomine, crisso et tibiis nigricantibus. Crista galeaeformi, e plumis elongatis capitis composita. Palpebris nudis, papillosis, rubris. Species minores.

a. Naribus liberis, plumis nasalibus nullis. Frenarum parte inferiore nuda. Rostro nigro.

3. MUSOPHAGA PORPHYREOLOPHA. Crista et nucha violaceo-chalybaeis, capitis lateribus aureo-viridi nitore. Collo et jugulo ferrugineo-viridibus. Alis glauco-chalybaeis, cauda chalybaeo-viridi. Ala 0,178; cauda 0,192.
Ex Africa meridionali versus Orientem.

b. Naribus sub plumis nasalibus chalybaeis absconditis. Collo et crista ex magna parte albis.

4. MUSOPHAGA LEUCOLOPHA. Alis, cauda, fronte verticeque chalybaeis. Jugulo viridi. Rostro flavo. Ala 0,166; cauda 0,171.
Habitat ad ripas fluminis Nili superioris.

c. Crista viridi nigra. Palpebra superiore duplici serie papillarum. Naribus plumis nasalibus viridibus absconditis.

5. MUSOPHAGA LEUCOTIS. Collo et jugulo viridibus. Vitta alba pone regionem paroticam. Macula alba ante oculos. Alis caudaque glauco-chalybaeo viridibus. Rostro flavo. Ala 0,187; cauda 0,195.
Ex Abyssinia.

d. Crista albo terminata, rubra, simul et nucha. Naribus plumis nasalibus albis absconditis.

6. MUSOPHAGA ERYTHROLOPHA. Alis caudaque saturate viridi-aeneis. Buccis albis. Collo et jugulo viridibus. Rostro flavo. Ala 0,167; cauda 0,180.
E Sierra-Leone.

e. Capite, collo et jugulo herbaceis. Crista albo, vel rubro, vel nigro terminata. Naribus plus minusve sub plumis nasalibus absconditis. Rostro flavo vel rubro. Vitta atra, holosericea inter oculos et angulos oris.

7. MUSOPHAGA MACRORHYNCHA. Cristae limbo nigro, ad basin albo. Rostro flavo, ad basin rubro. Naribus fere liberis. Palpebris unica serie papillarum instructis. Regione parotica superne albo limbata. Alis caudaque chalybaeis. Ala 0,175; cauda 0,187.
Ex Sierra-Leone, Guinea superiore, Fernando-Po et Gabon.

8. MUSOPHAGA MERIANI. Simillima Musophagae macrorhynchae, sed crista late et distincte rubro terminata, et magnitudine paululum inferiore. Ala 0,158; cauda 0,174.
Ex Gabon et Aguapim.

9. MUSOPHAGA PERSA. Crista acuminata, concolore, viridi, tempore propagationis apice indistincte purpurea. Vittis duabus albis, altera ante, altera pone oculos. Alis caudaque purpureo-violaceis. Rostro rubro. Naribus sub plumis nasalibus absconditis. Palpebris duabus seriebus papillarum. Ala 0,170; cauda 0,186.
Ex Liberia, Guinea superiore, Calabar.

10. MUSOPHAGA PURPUREA. Musophagae persae simillima, sed vitta alba nulla pone oculos, et paululum major. Ala 0,184; cauda 0,194.
Ex Senegambia.

11. MUSOPHAGA ALBICRISTATA. Rostro flavo. Plumis nasalibus perlongis. Crista albo terminata. Vittis duabis albis, altera ante, altera pone oculos. Alis caudaque saturate aeneo-viridibus. Palpebris ut in Musophaga persa et purpurea. Ala 0,190; cauda 0,200.
Habitat in sylvis Africae meridionalis.

B. Remigibus concoloribus, non rubris. Species maxima.

12. MUSOPHAGA GIGANTEA. Ala 0,32; cauda 0,37. Plumis nasalibus nullis. Glauco-viridis, crista nigra, pectore flavo-virente, abdomine fusco-rubro, cauda apice nigra, rectricibus tribus externis fascia lata mediana flava. Rostro compresso, flavo, apice rubente.
E Sierra-Leone, Guinea superiore, Gabon, Fernando-Po.

II. MUSOPHAGAE IGNOBILES.

Naribus linearibus, plumis nasalibus nullis. Coloribus plumarum simplicibus. Species mediae.

1. Cristatae. Remigibus concoloribus.

13. MUSOPHAGA (SCHIZORRHIS) CONCOLOR. Purpurascente-cinerea, rostro nigro. Ala 0,21; cauda 0,25.
Habitat Africam meridionalem versus Orientem.

14. MUSOPHAGA (SCHIZORRHIS) PERSONATA. Genis gulaque nudis. Purpurascente-cinerea; collo albescente, jugulo, remigum rectricumque facie inferiore flavo-virescentibus, pectore et abdomine rufescentibus, crista murina. Rostro nigro. Ala 0,218; cauda 0,26.
E provincia Abyssinica Shoa.

2. Cristata. Remigibus primi ordinis ad basin albis.

15. MUSOPHAGA (SCHIZORRHIS) LEUCOGASTRA. Cinerea, pectore abdomineque albis, rectricibus fascia alba, tectricibus alarum nigro marginatis. Rostro viridi. Ala 0,218; cauda 0,255.
Ex Shoa.

3. Remigibus primi ordinis vitta longitudinali alba. Cristae loco plumis nuchalibus elongatis, lanceolatis. Rostro flavo. Alis elongatis.

16. MUSOPHAGA (SCHIZORRHIS) AFRICANA. Purpureo-cinerea, plumis omnibus fascia longitudinali fusco-nigra, capite et collo purpurascente-rufis, pectore et abdomine albicantibus. Ala 0,234; cauda 0,235.
Ex Senegambia et Guinea superiore.

17. MUSOPHAGA (SCHIZORRHIS) ZONURA. Musophagae (Schizorrhinos) africanae affinis, sed major, cauda fascia mediana alba, pectore et abdomine cinerascentibus. Ala 0,255; cauda 0,250.
Habitat Abyssiniam.

MUSOPHAGA VIOLACEA

MUSOPHAGA VIOLACEA

MUSOPHAGA ROSSÆ

MUSOPHAGA ROSSAE

MUSOPHAGA PORPHYREOLOPHA

MUSOPHAGA PORPHYREOLOPHA

MUSOPHAGA LEUCOLOPHA

MUSOPHAGA LEUCOLOPHA

MUSOPHAGA LEUCOTIS

MUSOPHAGA LEUCOTIS

MUSOPHAGA LEUCOLOPHA.

MUSOPHAGA ERYTHROLOPHA.

MUSÒPHAGA MACRORHYNCHA.

MUSOPHAGA MACRORHYNCHA.

MUSOPHAGA MERIANI.

MUSOPHAGA MERIANI.

MUSOPHAGA PERSA

MUSOPHAGA PERSA

MUSOPHAGA BUFFONII.

MUSOPHAGA BUFFONII.

MUSOPHAGA ALBICRISTATA.

MUSOPHAGA ALBOCRISTATA.

MUSOPHAGA GIGANTEA

MUSOPHAGA GIGANTEA.

MUSOPHAGA (SCHIZORHIS) CONCOLOR

MUSOPHAGA (SCHIZORHIS) PERSONATA

MUSOPHAGA (SCHIZORHIS) PERSONATA.

MUSOPHAGA (SCHIZORHIS) LEUCOGASTRA

MUSOPHAGA (SCHIZORHIS) LEUCOGASTRA.

MUSOPHAGA (SCHIZORHIS) AFRICANA.

MUSOPHAGA (SCHIZORHIS) AFRICANA.

MUSOPHAGA (SCHIZORHIS) ZONURA.

MUSOPHAGA (SCHIZORHIS) ZONURA.

